

**ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**



**ПРОГРАМА І МАТЕРІАЛИ  
II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ  
«ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ  
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ - 2023»**

**28 КВІТНЯ 2023 РОКУ**

**КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ**

**Запоріжжя 2023**

## **ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ**

### **СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ**

1. **Кравець О.** Самостійна робота здобувача вищої освіти з вивчення лексичних одиниць
2. **Стефурак О.** Використання ІКТ у викладанні іноземної мови у закладах вищої освіти
3. **Харченко Т., Гостіщева Н.** Метапредметний підхід як спосіб реалізації навчання за технологією CLIL

### **СЕКЦІЯ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА ЛІТЕРАТУР У СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРИ**

1. **Акулов М., Калужська Л.** Способи українського перекладу квазіреалій в англійській науковій фантастиці
2. **Артемчук В., Калужська Л.** Методологічні особливості розвитку критичного мислення при вивченні іноземних мов
3. **Бурлак М.** Розвиток комунікативної компетентності шляхом використання англомовних новин
4. **Гринчук О.** Вивчення англомовних пісень на заняттях іноземної мови із курсантами (слухачами) вищого військового навчального закладу під час воєнного стану
5. **Винарчик М., Шира О.** Семантика слів в описі природних явищ у стилістиці французької мови

7. **Лемещенко-Лагода В.** Lacunae of cultural space in the Scots language
8. **Супрун О.** Застосування тесту CRAAP на заняттях з іноземної мови як метод навчання медійної грамотності
9. **Терьошина О.** Проблемне навчання на заняттях з англійської мови для розвитку критичного мислення здобувачів
10. **Цуркан Т.** Метод проблематизації у вивченні французької мови
11. **Шум О.** Факультатив як ефективна складова програми іншомовної підготовки студентів

**СЕКЦІЯ 3. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ  
ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА  
ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ  
ІНОЗЕМНИХ МОВ**

1. **Кривонос І.** Challenges faced by foreign languages teachers in working with students of technical specialties during distance learning
2. **Кулешов С.** Особливості найпоширеніших моделей змішаної освіти
3. **Курсакова Т.** Особливості організації дистанційного освітнього процесу в ЗЗСО
4. **Наместюк С.** Специфіка викладання іноземної мови за професійним спрямуванням
5. **Нікіренкова А.** Мультимедійні технології: необхідний компонент для ефективного вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти
6. **Симоненко С., Виноградова В.** Використання методу проєктів у професійній підготовці ІТ фахівців у закладах вищої освіти
7. **Тулюлюк С.** Диверсифікація освітніх ресурсів у викладанні предмету «Травматологія і ортопедія» англійською мовою для студентів-іноземців в БДМУ

***СЕКЦІЯ 4. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ  
МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ, ФАХОВИМ ТА АКАДЕМІЧНИМ  
СПРЯМУВАННЯМ***

1. ***Боряк І., Семешинин О.*** Особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням для майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи та туризму
2. ***Волкова Г.*** Організація навчання іноземної мови студентів-медиків в умовах воєнного стану
3. ***Зайцева Н.*** Розвиток навичок критичного мислення у студентів нелінгвістичних спеціальностей під час вивчення іноземної мови

***СЕКЦІЯ 5. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ  
ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВІТЧИЗНЯНИХ  
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ***

1. ***Винарчик М.*** Вивчення іноземної мови у вищій школі як процес формування загальних і предметних компетенцій студентів

II Всеукраїнська інтернет-конференція «Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти - 2023». Кафедра іноземних мов: матеріали II Всеукр. наук.- практ. конф., 28 квітня, 2023 р. Запоріжжя: ТДАТУ, 2023. 103 с.

У збірнику представлено виклад тез доповідей і повідомлень поданих на II Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих вчених, педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Тези доповідей та повідомлень подані в авторському варіанті. Відповідальність за представлений матеріал несуть автори та їх наукові керівники.

Відповідальний за випуск: викладач-стажист Нікіренкова А.Ю.

© Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, 2023

## **ЗМІСТ**

<b>Олена Кравець</b>	
1. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ З ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ .....	9
<b>Олена Стефурак</b>	
2. ВИКОРИСТАННЯ ІКТ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ .....	13
<b>Тетяна Харченко, Наталя Гостіщева</b>	
3. МЕТАПРЕДМЕТНИЙ ПІДХІД ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ CLIL .....	16
<b>Микита Акулов, Лілія Калужська</b>	
4. СПОСОБИ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ КВАЗІРЕАЛІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ НАУКОВІЙ ФАНТАСТИЦІ.....	20
<b>Віктор Артемчук, Лілія Калужська</b>	
5. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	22
<b>Марина Бурлак</b>	
6. РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ НОВИН.....	27
<b>Олена Гринчук</b>	
7. ВИВЧЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ІЗ КУРСАНТАМИ (СЛУХАЧАМИ) ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ .....	31
<b>Марія Винарчик, Ольга Шира</b>	
8. СЕМАНТИКА СЛІВ В ОПИСІ ПРИРОДНИХ ЯВИЩ У СТИЛІСТИЦІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ .....	35
<b>Вікторія Лемещенко-Лагода</b>	
10. LACUNAE OF CULTURAL SPACE IN THE SCOTS LANGUAGE .....	38
<b>Олена Супрун</b>	
11. ЗАСТОСУВАННЯ ТЕСТУ CRAAP НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ МЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ .....	42
<b>Олександра Терьошина</b>	
12. ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ.....	48
<b>Тетяна Цуркан</b>	
13. МЕТОД ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЇ У ВИВЧЕННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ.....	53
<b>Ольга Шум</b>	
14. ФАКУЛЬТАТИВ ЯК ЕФЕКТИВНА СКЛАДОВА ПРОГРАМИ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ .....	57

- Ірина Кривонос**
15. CHALLENGES FACED BY FOREIGN LANGUAGES TEACHERS IN WORKING WITH STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALTIES DURING DISTANCE LEARNING .....61
- Сергій Кулешов**
16. ОСОБЛИВОСТІ НАЙПОШИРЕНІШИХ МОДЕЛЕЙ ЗМІШАНОЇ ОСВІТИ.....65
- Тетяна Курсакова**
17. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗЗСО .68
18. **Світлана Наместюк**
19. СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ.....73
- Анастасія Нікіренкова**
20. МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: НЕОБХІДНИЙ КОМПОНЕНТ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ .....75
- Світлана Симоненко, Маргарита Виноградова**
21. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ІТ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ .....79
22. **Сергій Тулюлюк**
23. ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТУ «ТРАВМАТОЛОГІЯ І ОРТОПЕДІЯ» АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ В БДМУ.....84
- Інна Боряк, Олена Семенишин**
24. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ ТА ТУРИЗМУ.....87
- Галина Волкова**
25. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ .....90
- Наталія Зайцева**
26. РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НЕЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 95
27. **Марія Винарчик**
28. ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ І ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ .....100

До складу комісії крім викладачів кафедри іноземних мов, які проводили курс навчання, входять фахівці практичної і теоретичної вітчизняної медицини: представники адміністрації університету та деканатів, які мають Сертифікати міжнародного зразку про володіння англійською мовою рівня B2. Практика свідчить, що спеціальна підготовка майбутніх спеціалістів в галузі охорони здоров'я з іноземної мови професійного спрямування у дистанційному режимі позитивно впливають на емоційний стан молоді, сприяють підвищенню мотиваційного компонента оволодіння професією, наукового пошуку і вивчення мови міжнародного спілкування, розвитку особистості майбутніх лікарів, вчених і викладачів вільної України.

#### **ЛІТЕРАТУРА**

1. Воронцова, Т. Ю. Використання нових інформаційних технологій в процесі вивчення іноземної мови. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/11105/1/33.pdf>.
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>
3. Мовна освіта в умовах війни: науковці – філологи обговорили ефективні кейси іншомовної підготовки фахівців. Режим доступу: <https://nupp.edu.ua/news/naukovtsi-filologi-obgovorili-yefektivni-keysi-inshomovnoi-pidgotovki-fakhiivtsiv.html>
4. Сидоренко І.А. Дистанційна освіта як сучасний метод викладання іноземної мови. Режим доступу: <https://www.kamts1.kpi.ua>
5. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / [Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л. та ін.]; за ред. В. М. Кухаренка. Харків: Міськдрук, НТУ ХП, 2016. - 284 с.
6. Scrivener J. Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching. 6th Edition. MacMillan, - 2018. - 418 p

**Наталія Зайцева**

Таврійський державний агротехнологічний  
університет імені Дмитра Моторного

[nataliia.zaitseva@tsatu.edu.ua](mailto:nataliia.zaitseva@tsatu.edu.ua)

<https://orcid.org/0000-0002-8682-0434>

**РОЗВИТОК НАВИЧОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ  
НЕЛІНГВІСТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ  
МОВИ**



*Summary.* The article deals with the analysis of the importance of the critical thinking skills for students of nonlinguistic specialities. The critical thinking skills classification is analyzed. The tasks for developing critical reading, listening, writing and speaking in foreign languages are provided.

*Key words:* critical thinking, summarizing, making inferences, authenticity, impartiality.

Мовлення є вираженням думки, а мова – відображенням ментальності. Організація думок нерозривно пов'язана зі структурою рідної мови особистості. Під час мовлення людини її співрозмовник сприймає отриману інформацію як форму особистого мислення і підсвідомо ідентифікує лінгвістичні і когнітивні здібності мовця як рівнозначні, часто формуючи упереджений образ. Щоб сформувати навичку ефективно структурувати і виражати власний розумовий процес іноземною мовою, слід прищепити здобувачам освіти навички критичного мислення, критичного читання і критичного письма.

За визначенням М. Скрівена та Р. Пола критичне мислення – це «інтелектуально дисциплінований процес активної і вмілої концептуалізації, застосування аналізу, синтезу та/або оцінки інформації, отриманої або створеної завдяки спостереженню, досвіду, рефлексії, умовиводам або комунікації, який є провідником точки зору та дії» [1].

М. Ліпман ще у 1988 році відзначив важливість прищеплення у закладах освіти навичок критичного мислення як комплексної форми мислення, яке включає «вправне, відповідальне мислення, що полегшує правильне судження, оскільки покладається на критерії, здатне до самокорекції і є чуттєвим до контексту» [2, с. 39]. Сьогодні високий рівень критичного мислення є однією з навичок 21 століття, і вимогою до фахівця у будь-якій сфері, як і високий рівень володіння іноземною мовою за професійним спрямуванням [3, 4, 5].

Звичайно, критичне мислення формується задовго до початку навчання у закладах вищої освіти [6, с. 315]: уміння знаходити інформацію, перевіряти її достовірність, аналізувати зміст та робити власні умовиводи є найбільш ранніми (і водночас – ключовими) навичками дитини. Але академічне і

професійне середовище вимагають від здобувача освіти і потенційного фахівця надзвичайного рівня неупередженості, аргументованості та відповідальності як стосовно результатів навчальної та дослідницької діяльності, так і стосовно власного інформаційного продукту.

Розвинені навички критичного мислення є фундаментальними для іншомовленнєвої комунікації: виокремити серед масованого потоку інформації іноземною мовою релевантну, швидко встановити ступінь її достовірності і неупередженості, проаналізувати аргументи та приклади, оцінити надані і встановити приховані дані – усе це допоможе високоефективно і швидко розглянути власні варіанти, сформулювати пропозиції, обрати найкращий варіант та приступити до його реалізації у вигляді іншомовного усного або письмового повідомлення.

Критичне мислення фахівця – це спосіб мислення, коли особа не приймає на віру запропоновані аргументи і висновки, а має сталу позицію обдумування і перевірки вище вказаних аргументів та висновків з метою самостійного і відповідального ухвалення обґрунтованого, логічного та продуманого рішення. У іншомовному середовищі це завдання ускладнюється через потребу ґрунтовно осмислити інформацію перед продукуванням повідомлення також іноземною мовою.

Для формування навичок швидкого сприйняття та перекладу власних ідей майбутній фахівець має чітко усвідомлювати процеси, що цьому передують, і призвичаїтися до стратегій і прийомів критичного мислення.

Оскільки основа навичок критичного мислення – поєднання та організація ідей, їх поділяють на три основні групи, що характеризуються відповідними орієнтованими на результат процесами [1]:

1. Група аналізу включає:

- визначення змісту,
- відбір релевантних ідей та структурних одиниць повідомлення,
- поєднання окремих ідей визначеної точки зору у єдине

повідомлення,

- добір схожих характеристик,
- ідентифікація аналогій
- встановлення відмінностей.

2. Група умовиводів:

- визначення ідеї та підтексту,
- інтерпретація дій як прикладів намірів,
- ідентифікація припущень,
- абстрагування ідей,
- застосування аналогій для умовиводів,
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Група оцінки:

- надання причин рішення,
- оцінювання значимості, переконливості або сили аргументу,
- розуміння значимості або значення інформації,
- конструктивне критикування ідей,
- модифікування ідей у відповідь на контраргументи або зворотну реакцію.

Для тренування розумових процесів у рамках вивчення іноземних мов рекомендуємо застосовувати наступні вправи для різних типів мовленнєвої діяльності:

1. Для розвитку навичок критичного читання:

- завдання з наведення заголовків та підзаголовків для текстів академічного або професійного змісту;
- компресія тексту;
- індивідуальний добір матеріалів за темою тексту, або окремих проблем, висвітлених у тексті.

2. Для розвитку навичок критичного письма:

- написання іноземною мовою коментарів, стислих або розгорнутих анотацій до дослідницьких публікацій;

- написання есе;
  - укладання фахових рецензій.
3. Для розвитку навичок критичного аудіювання:
- опрацювання автентичних матеріалів, наприклад, монологічного мовлення експертів, дослідників, або інтерв'ю з провідними фахівцями;
  - перегляд інтерв'ю з керівниками та лідерами відповідних галузей;
  - прогнозування змісту та кінцевого послугу мовця до прослуховування запису за назвою матеріалу та джерелом, де розміщено аудіоматеріал;
  - представлення власних умовиводів, підсумків почутого.

4. Для розвитку навичок критичного говоріння:

- говоріння на основі прочитаного або прослуханого (умовиводи з багато варіантних ситуацій, заключення, прогнозування);
- усне представлення засобів візуалізації (діаграми, схеми) і інформації з них;
- порівняння або контрастування (явищ, процесів, ідей);
- участь у дискусіях, рольових та ділових іграх.

Для усіх наведених вище завдань важливо супроводжувати контент, що опрацьовується, контекстом: інформація не може бути критично сприйнятою поза середовищем (ситуаційним, культурним, професійним тощо). Контекстуалізація (наведення джерела інформації, передача фонових знань про об'єкт та суб'єкт, що розглядаються, проведення паралелей з іншими вагомими внесками до розробки визначеної теми, ознайомлення з попередніми досягненнями та напрацюваннями автора тексту, що вивчається, тощо) допомагає здобувачам освіти критично оцінювати джерело інформації та його достовірність і неупередженість.

Для формування та розвитку навичок системного критичного мислення студентів нелінгвістичних спеціальностей важливі не лише завдання з

професійно орієнтованої іноземної мови, а й з загальнонавчальної – залучення актуальної автентичної інформації, що має нагальний інформаційний привід, підвищить мотивацію до участі у обговоренні або до самостійних умовиводів з теми, дозволить сфокусувати увагу здобувачів освіти на важливості встановити фактичну достовірність та неупередженість джерела інформації, а також на потребі й самому мислити не лише критично, а й об'єктивно.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Scriven, M., Paul, R. Defining critical thinking: A draft statement for the National Council for Excellence in Critical Thinking. URL: <http://www.criticalthinking.org/University/univlibrary/library.ncl.k>. (дата звернення: 06.03.2023)
2. Lipman, M. Critical thinking – What can it be? *Educational Leadership*. 1998. 46(1). P.38-43.
3. Зайцева Н.В., Симоненко С.В., Супрун О.М. Рольова гра як засіб формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти інженерних спеціальностей. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2022. Вип. 81. С. 167-172. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.31>
4. Кравець О.О. Передумови створення психологічної атмосфери для активізації монологічного та діалогічного мовлення здобувача вищої освіти. *Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., Мелітополь, 20 травня 2021. Мелітополь: ТДАТУ, 2021. С.173-175. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/im/wp-content/uploads/sites/24/materialy-i-vseukr.-internet-konferenciyi-im-tdatu-20.05.2021.pdf>*
5. Lemeshchenko-Lagoda V., Kryvonos I., Suprun O. Main features of teaching scientific writing to students of technical specialties. *Germanistik in der Ukraine*. 2022. №17. pp. 31-43, doi <https://doi.org/10.32589/2408-9885.2022.17.273337>
6. Нікіренкова А.Ю. Система дошкільної освіти в Україні: ретроспектива та сучасний стан в умовах нової соціальної дійсності. *Розбудова інноваційних економіки, менеджменту та освіти в умовах нової соціальної реальності: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Лодзь, 26 трав. 2022 р. Лодзь, 2022. С.314-317.*